

Mariet Schiepers
Centrum voor Taal en Onderwijs
Contact: Mariet.schiepers@kuleuven.be

Digitaal gepersonaliseerd leren: een boost voor de taalstimulering van meertalige leerlingen!?

1. Technologie inzetten als hefboom voor meer gepersonaliseerd (taal)leren

Online en *blended* onderwijs heeft sinds de recente wereldwijde pandemie een hoge vlucht genomen. Waar eerdere toepassingen van online en *blended* onderwijs zich voor de pandemie vooral in het hoger onderwijs situeerden, hebben nu ook leraren in het basis- en het secundair onderwijs enigszins noodgedwongen geëxperimenteerd met moderne technologie om hun leerlingen op afstand aan de slag te laten gaan. Hierbij hebben ze echter vastgesteld dat het inzetten van moderne technologie in het onderwijs niet automatisch tot leerwinst leidt. Deze vaststelling sluit aan bij wat ook de OESO al blootlegde (OECD 2015). Hun onderzoek naar de effecten van technologie op de schoolresultaten van 15-jarigen toonde aan dat landen waar fors werd ingezet op ICT in het onderwijs geen opvallende verbetering lieten optekenen in de resultaten voor begrijpend lezen, wiskunde en wetenschappen.

Verrassend is dit uiteraard niet. Het is vooral de manier waarop leraren technologie inzetten die het verschil maakt. Krachtige technologische interventies vertrekken vanuit de doelen die je met je leerlingen wilt bereiken, niet vanuit een bepaalde app of tool. Door de veelheid aan tools en apps bestaat het gevaar dat je als leraar al snel door de bomen het bos niet meer ziet en tools gaat selecteren die je gewoon leuk lijken, zonder daarbij na te gaan of je hiermee ook effectief een didactische meerwaarde realiseert voor je leerlingen. Kortom, het is belangrijk om als leraar na te gaan hoe je technologie functioneel en doelmatig kan inzetten of, zoals het SAMR-model van Puentedura (2018) het stelt: hoe je technologie inzet als hefboom om volledig nieuwe leeractiviteiten op te zetten – leeractiviteiten die zonder technologie niet mogelijk zouden zijn – en waarbij je ook andere didactische winsten kan realiseren. Dat vraagt het herdenken van de klassieke klassikale aanpak – zowel op vlak van didactiek als op het vlak van leerkracht-handelen – en niet louter het vertalen ervan.

Eén van de belangrijkste didactische meerwaardes die in de literatuur terugkomt met betrekking tot online en *blended* onderwijs is het inzetten van technologie als hefboom voor nieuwe en extra mogelijkheden tot personalisatie. Personalisatie betreft dan de mate waarin leerlingen al naargelang hun individuele behoeften, hun interesses, voor-

kennis en/of niveau een leerpad op maat kunnen volgen en dit op hun eigen tempo (Graham & Robinson 2007). Dat komt niet alleen de motivatie van de leerlingen ten goede, maar biedt tegelijk nieuwe mogelijkheden om meer gepersonaliseerde feedback te bieden.

De mogelijkheden tot meer personalisatie blijken, ondanks het grote potentieel ervan, tot op heden vaak nog onontgonnen terrein (Boelens, De Wever & Voet 2017). Zeker voor meertalige leerlingen die nood hebben aan extra taalstimulering kunnen leraren en scholen, via digitaal gepersonaliseerd leren, een volledig nieuwe waaier aan functionele taalleerkansen op maat van elke leerling creëren, aanvullend op en complementair aan het klassikale gebeuren. Belangrijk hierbij is dat je ook online alle principes voor een taalkrachtige didactiek blijft realiseren en – meer zelfs – dat je je technologie inzet om deze principes nog krachtiger én meer gepersonaliseerd te realiseren. In wat volgt lichten we dat verder toe.

2. Digitaal gepersonaliseerd taalleren: meer maar vooral krachtigere taalleerkansen!

Wil je meer maar vooral ook krachtigere taalleerkansen realiseren voor je meertalige leerlingen via technologie, dan vertrek je, net zoals in de klas, vanuit een taalkrachtige didactiek. Empirisch onderzoek naar tweedetaalverwerving (Ellis & Shintani 2013) stelt dat taalverwerving een complex samenspel is van voldoende rijk en betekenisvol taalaanbod, veel kansen om zelf de taal te spreken door in interactie te gaan en daarbij feedback te krijgen, en van impliciet leren en expliciete instructie. Daarnaast vormen ook motivatie en socio-emotionele factoren belangrijke randvoorwaarden om een taal te leren (Deci & Ryan 2004). Positieve associaties en emoties bevorderen het taallearproces. Het betreft hier onder andere gevoelens van zelfvertrouwen en veiligheid, twee cruciale aspecten om te durven experimenteren met taal, en om fouten te durven maken om daaruit te leren.

Verder vertaald in een aantal concrete didactische principes (Schiepers e.a. 2020) kan je spreken over taalkrchtig onderwijs wanneer je, als leraar, een positief talige grondhouding stimuleert door veilige taal oefenkansen te creëren, het talige repertoire van je leerlingen te omarmen en hoge verwachtingen te koesteren ten aanzien van het taalleervermogen van alle kinderen. Daarnaast is taalkrchtig onderwijs functioneel, contextrijk en (inter)actief: als leraar moet je veel en rijk taalaanbod aanbieden dat je verbindt met de interesses en de leefwereld van leerlingen, maar ook met hun eerder opgedane ervaringen en kennis. Hierbij zet je taal in om allerlei doelen te bereiken en om betekenisvolle taken op te lossen waarbij leerlingen met elkaar én met de leraar in interactie kunnen gaan. Tot slot biedt taalkrchtig onderwijs ondersteuning via een combinatie van feedback, feed-up en feed-forward en kansen tot reflectie. Tot slot heeft taalkrchtig onderwijs aandacht voor impliciet leren en expliciete instructie, door van-

uit een functionele, contextrijke opdracht in te zoomen op moeilijke woordenschat, op een spellingregel of op strategieën.

Als je deze principes van taalkrchtig onderwijs ook online wilt realiseren, volstaat het dus niet om je meertalige leerlingen alleen, achteraan in de klas, oefeningen te laten maken op een online platform die zich vaak beperken tot pure kennisreproductie. Bovendien, ook binnen digitale didactiek vormen productiviteit (de mate waarin de leeractiviteiten cursisten uitdagen om verder te gaan dan pure kennisreproductie en om kennis, vaardigheden en attitudes geïntegreerd aan te bieden in leeractiviteiten) en interactiviteit (de mate waarin cursisten interactie kunnen hebben met het lesmateriaal maar ook met de medecursisten en de leerkracht, zowel online als in de klas) twee belangrijke basisprincipes (Ossiannilsson 2012).

Vanuit bovenstaand kader ga je technologie dan ook net inzetten – en selecteren – om bovenstaande principes nog krachtiger te realiseren, op zo'n manier dat het nieuwe manieren biedt om leerlingen in interactie te laten gaan in een veilige omgeving, om meer gepersonaliseerde ondersteuning en feedback te geven, om gedifferentieerd (verdiepende) inhouden aan te bieden en om voorkennis op te roepen, waarbij je de lesinhouden nog beter kunt verbinden met de leefwereld (buiten de school) van je leerlingen. Krachtig hierbij is wanneer je leerlingen via toegankelijke apps zelf lesinhouden – van een krant tot een virtuele gidsbeurt – laat creëren rond (een selectie van) onderwerpen die ze zelf boeiend vinden. Hierbij kan elke leerling een eigen leerpad volgen waarbij ze, al naargelang hun noden en voorkennis, informatie gaan verzamelen via filmpjes op *YouTube* en/of artikels op *Wikipedia*. Dit kan, indien nodig, in de eigen taal, met ondertitels of in een andere taal die ze beheersen. Het mag natuurlijk ook al meteen in het Nederlands als dat lukt. De verzamelde informatie kunnen ze posten op een *padlet* of ander online platform, waarbij ze eventuele onopgeloste vragen kunnen stellen aan de leraar en/of aan hun medeleerlingen. Ook als leraar kan je de interactie stimuleren door zelf uitdagende vragen te posten die leerlingen helpen bij het maken van hun artikel of video, die de leerlingen ook posten op een online platform. Als kers op de taart kunnen ze via de vele apps die hiervoor beschikbaar zijn zelf een quiz maken over hun artikel of filmpje, die de medeleerlingen dan kunnen oplossen. Maar uiteraard zijn de mogelijkheden legio.

3. De leraar aan de zijlijn?

Bovenstaand voorbeeld maakt duidelijk hoe je, vertrekkende vanuit de doelen die je met je leerlingen wilt bereiken en vanuit wetenschappelijk onderbouwde principes voor taalkrchtig onderwijs, krachtige technologische interventies kan realiseren die ook effectief een boost zullen zijn voor de taalstimulering van je meertalige leerlingen. Dat je hierbij als leraar allerminst aan de zijlijn staat, mag duidelijk zijn. Het is de leerkracht die nadenkt over de didactiek zoals hierboven beschreven en over het flexibel samenstel-

len van een aangepast leerpad voor zijn leerlingen, waarbij de combinatie en integratie van online activiteiten en eventuele aanvullende klassikale activiteiten zo doordacht mogelijk moet gebeuren. Daarnaast stelt onderzoek naar krachtige digitale didactiek dat je, als leraar, actief aanwezig moet zijn in de online omgeving door je leerlingen gericht te ondersteunen, gepersonaliseerde feedback te geven en de interactie te stimuleren. Kortom, technologische hulpmiddelen vervangen de leraar allerminst; eens te meer is het de aanpak van de leerkracht die een *blended* en online aanpak al dan niet tot een succes maakt. De ontwikkeling van de professionele identiteit van de docent, in functie van de nieuwe rollen die hij moet opnemen, is dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Referenties

- Boelens, R., B. De Wever & M. Voet (2017). "Four key challenges to the design of blended learning: A systematic literature review". In: *Educational Research Review*, 22, p. 1-18.
- Deci, E. & R. Ryan (eds.) (2004). *Handbook of self-determination research*. Rochester: University Rochester Press.
- Ellis, R. & N. Shintani (2013). 'Instructed Second Language Acquisition'. In: R. Ellis & N. Shintani (eds.). *Exploring Language Pedagogy through Second Language Acquisition Research*. London: Routledge, p. 5-28.
- Graham, C. & R. Robinson (2007). 'Realizing the transformational potential of blended learning'. In: A. Picciano & C. Dziuban (eds.). *Blended learning: Research perspectives*. London: Routledge, p. 83-110.
- OECD (2015). 'Students, Computers and Learning: Making the Connection'. Paris: OECD.
- Ossiannilsson, E. & L. Landgren (2012). "Quality in e-learning – A conceptual framework based on experiences from three international benchmarking projects". In: *Journal of Computer Assisted Learning*, 28 (1), p. 42-51.
- Puentedura, R. (2018). "SAMR and TPACK Intro to Advanced Practice". Online raadpleegbaar op: http://hippasus.com/resources/sweden2010/SAMR_TPACK_Intro-ToAdvancedPractice.pdf
- Schiepers e.a. (2020). *Volop Taal. Didactiek Nederlands voor de lagere school*. Gent: Owl Press.